

Szent Márton kultusz és egyházi közösség Bujákon

Buják község és környéke a Cserhát hegység lábánál található, kulturális értékekben és hagyományokban, viseletben gazdag település, mely már Glatz Oszkár festőművészre is nagy hatást gyakorolt: közel 30 éven át festett Bujákon, és az itt készült munkáinak egy részét a községnek adományozta. A festmények állandó kiállítás keretében tekinthetők meg a Glatz Oszkár Művelődési Központ Galériájában.

Kulturális örökségeik közé tartozik többek közt a 17. századi barokk stílusú templom, a község

szélén magasodó klasszicista Kálvária, melyben megcsodálható a 14 stáció (Jézus keresztútjának állomásai – a szerk.) valamint a mellette álló Szent Anna-kápolna.

Az idei, XI. Nógrádi Megye- napon „Nógrádikum”-díjat kapott a „Bujáki Szent Márton Kultusz”, ennek kapcsán beszélgettem Marti József plébániai kormányzóval, a település lelki vezetőjével a Szent Mártonhoz kapcsolódó helyi közösségi életéről.

Máté Lászlóné: *József atya, kérem, mutassa be néhány szóban*

Buják községet az olvasóinknak, ahol jelenleg az ott lakók lelki vezetését, gondozását végzi.

Marti József: Buják község és az itt lakó emberek élete kezdetől fogva szorosan összefonódott a római katolikus egyházközség életével Szent Márton oltalma alatt.

A bujáki vár már az 1300-as évektől meghatározó volt és a várkápolnai istentiszteleti hely mellett, a mai „Káponkának” nevezett helyen állt a középkori falusi templom, ami kezdetől fogva Szent Márton tiszteletére.

Annak a Szent Mártonnak a tiszteletére, aki hazánk földjén az akkori római birodalom Pannoniának nevezett provinciájának területén született 316-ban. Megtérése után előbb remete, szerzetes majd Tours város püspöke lett. Fénylő életszentsége már szinte az életében a szentek közé emelte – mint a 20. században Kalkuttai Teréz anyát. Az első olyan szentje lett az egyháznak, akit nem azért tiszteltek szentként, mert a hitéért vértanúhalált halt, hanem mert az életszentség ragyogó példáját mutatta fel hívei körében.

Magyar történelmünk hajnalán, szerény túlzással állíthatjuk, hogy Szent Márton első magyar tisztelője az a Szent István király volt, aki lobogóira a Boldogasszony képe mellett, Szent Márton képét hí-

meztette. Így Szent Márton tisztelete pontosan egyidős magyar hazánkban a keresztény államisággal.

M. L.: *Miért éppen Szent Mártonra esett az elődök választása, amikor nevet adtak első templomuknak?*

M. J.: Úgy gondolom, hogy a Szent Márton személye körül kialakult egyetemes tisztelet volt az, ami miatt az ő nevét választották a hajdan élt bujákiak az első templomuk részére. Később, mikor a törökök elfoglalták a várat, és a templomot dzsáminak kezdték használni, a völgybe lehúzódnó nép új, rendkívül gazdagon berendezett templomot épített magának - természetesen azt is Szent Márton tiszteletére szentelve -, aminek még orgonája is volt, ami ebben az időben, falusi viszonylatban rendkívüli ritkaságnak számított. Plébánia ház is épült, így Bujáknak még a török időkben is volt saját plébánosa, vagyis a katolikus hitéletet sem a török uralom, sem a reformáció nem tudta megtörni ezen a tájon.

A török kiűzése után Mária Terézia herceg Eszterházy Pálnak adományozta Bujákot, aki a jó gazda gondosságával impozáns, új, barokk templomot építtetett a fa-

lunak, de ezt is töretlenül és rendületlenül Szent Márton tiszteletére szentelve. Az új templomba hatalmas (4m x 2m) oltárképet rendelt, amely igen gazdag többsikű barokk szimbolikával ábrázolja Szent Mártont amint köpenyét megfedezi a koldussal. Rendkívül sajnálatos, hogy 1975-ben a modernség szellemében a főoltárképet lekasztották, a templomból eltávolították

és a plébánia melléképületében lerongyolódva tárolták, mondván: „ismeretlen festő, értéktelen alkotása”. A bujáki egyházközségnek csak 2010-ben sikerült restauráltatnia az oltárképet a Szépművészeti Múzeumban, és így újra visszakerülhetett régi helyére, a főoltár mellé. Az a tény, hogy 2017-ben „Nógrádikum” díjas lett, elégtételt is jelent a korábbi hanyag bánásmódért.

M. L.: *Mind a mai napig él egyféle kötődés a bujákiak szívében a hajdani Savariában született szenthez. Napjainkban milyen módon tiszteli ez a hagyományaihoz annyira ragaszkodó közösség Szent Mártont? Milyen közösségi alkalmon idézik meg az emlékét?*

M. J.: Jelenleg Szent Márton bujáki tisztelete három forrásból táplálkozik. Az első és a legfontosabb Szent Márton ünnepe, azaz a Bujáki Búcsú, vagy, ahogy itt mondják: a vendégség. Az ünnepre az elszármazottak is hazatérnek, hogy talán rég nem látott szeretteikkel együtt ünnepeljenek, legalább ilyenkor. A búcsú alkalom az elmélyedésre, imádságra, bűnbánatra, ájtatos cselekedetekre. Az ünnepi szentmiséről a búcsús körmenet-

ben, a templom falai közül kilépve, Isten kegyelmébe ajánljuk falunkat. Régen is, ma is erre az alkalomra a lányok, asszonyok ünnepi népviseletbe öltöznek. 2016-ban volt a Szent Márton év zárása, születésének 1700-ik évfordulóján, erre az alkalomra is nagyon sokan öltöztek ünneplő viseletbe Bujákon. Márton napkor a „vendégséget” a faluban ma is tartják, a családok sütnék-főznek, a régi időkben négy hétig tömték a libákat a rég nem látott családtagok, barátok megvendégelésére.

A második forrás, csak néhány éves gyakorlat, amióta az Erdészet pihenőhelyet alakított ki az első ősi bujái templom romjainál a Káponkán. Itt minden évben augusztus utolsó szombatján Hubertus misét tartunk az erdészek és a vadászok védőszentjének tiszteletére, de ezzel együtt emlékezünk ezen a helyen, Buják község boldog emlékü alapítóira és jótevőire is, hiszen az ősi Szent Márton templom körül volt az első temető is, bujákiak generációi nyugszanak itt.

A harmadik forrás pedig a legújabb. A bujái egyházközség papnövendéke: Tóth Tamás diakónus,

hálából Szent Márton ereklyéjét adományozta szülőfaluja templomának. Így ettől az évtől Szent Márton földi maradványainak egy darabja is a templomban van! Olyan ez, mintha elzarándokolnánk Szent Márton sírjához, hogy földi maradványainál fejezzük ki tiszteletünket, rójuk le kegyeletünket.

Illetve szeretném még itt megemlíteni, hiszen a lelkemhez rend-

kívül közel áll, a templomkertnél lévő Szent Márton szobrot is, ami egy helyi faragó, Bangó Béla alkotása. Úgy áll ott, mintha igazi védőszentként őrizné, vigyázná a falut.

M. L.: *Ha már erre járunk, akkor nem szabad megfeledkezni a híres bujái sokszoknyás „Nógrádikum”-díjas helyi viseletről sem, ami a viselőjéről, koráról, hajadon vagy férjes voltán, valami másról is árulkozik...*

M. J.: Bujákon az egyház életének, az egyházi év ünnepeinek és liturgikus színeinek rendkívüli harmóniája alakult ki a népviselettel az évszázadok folyamán. Az, hogy a pap az adott ünnepen milyen színű miseruhában végzi a szertartást (pl.: piros Pünkösöd), vagy, hogy mi az ünnepnek a neve, (pl.: Feketevasárnap), teljes egészében visszaköszön az adott nap népviseletes ruháján. Tehát, nem egyfajta ruha van, „a népviselet”, hanem ez sokszínűen és színpompásan harmonizál a templom terítőivel és a pap miseruhájával is. A népviselet ma is leginkább az egyházi ünnepeken látható, de azzal az érdekes különbséggel, hogy amíg a többi településen népviseletben az idősek járnak, és így inkább ők veszik fel,

addig ez Bujákon pontosan fordítva van. Nem az idősek jönnek népviseletben a templomba, hanem csak a fiatalok, akik ma is szívesen és örömmel viselik a több generációs ruhákat. Az idősek el nem fogó szeretettel öltöztetik fel őket a maguk örömeire éppen úgy, mint az Isten dicsőségére, akinek oltárára, csak a legszebb virág való.

M. L.: *A családok köztudottan fontosak az egyház számára. Miként tudták családbaráttá formálni, a 21. század igényeinek megfelelően kialakítani a templom nem liturgikus tereit?*

M. J.: A hívek számára a templom homlokzatának rendbetételét valamint hőszigetelését, a nyílászáró

rói cseréjét, valamint a bejárat akadálymentesítését egy pályázatból oldjuk meg. Az akadálymentesítés a babakocsik számára is bejáratot biztosít a templom babaszobájához. Ezt a helyiséget azzal a céllal hoztuk létre 2008-ban, hogy a kisgyermekes családok is el tudjanak járni a szentmisékre. A sekrestyével átellenes oldalon a kisgyermekes családok rendelkezésére áll egy szoba gyermekbútorokkal, szőnyegekkel és játékokkal, hogy amíg a szülők, nagyszülők imádkoznak, addig a kicsik is le tudják foglalni magukat. S ezzel egyben szokják a templomi környezetet is.

M. L.: *Milyen közösségi alkalmakat kínál az egyház az itt élők részére?*

M. J.: Ilyen a már említett Szent Márton ünnepe, vagyis a Bujáki Búcsú, vagy a Hubertus mise, de akár az összes keresztény hitélethez tartozó alkalom is közösségi eseménynek tekinthető, kezdve a keresztelőtől, a házasságon át a temetésig. A misék előtt a kisgyermekes családok barátkozhatnak a játékszobában, a nagyobb gyerekek pedig nem is olyan rég Balatonszemesen katolikus táborban voltak, egyházmegyei és egyházközi táborozással.

MARTI JÓZSEF 1978. szeptember 16-án született Budapesten. 1997-ben elektronikai műszerész, majd ipari elektronikai technikus képesítést szerzett. 1997-től a Váci Egyházmegyei Kántorképző növendéke lett, illetve orgonálni tanult a budapesti Lehel téri templomban (Árpád-házi Szent Margit-templom), Bánkúti Gábor karnagy növendékeként.

Felsőfokú teológiai tanulmányait 1998 őszén, mint a Váci Egyházmegyei papnövendéke Vácott a Borromeo Szent Károly papnevelő intézetben kezdte meg, majd a II. évfolyamtól Egerben a Hittudományi Főiskola és az Érseki Papnevelő intézet hallgatójaként-növendékeként tanult. 2001-ben Köztársasági ösztöndíjat nyert. 2004-ben Vácra szentelték pap-pá és első szolgálati helyére Pásztóra került káplánnak, ahonnan Dr. Varga Lajos plébános irányítása mellett ellátták még: Mártaszőlős, Hasznos, Mátrakeresztes filiákat is.

A váci megyéspüspök 2005-ben az egyházmegyei Ministráns Bizottság elnökévé nevezte ki. A pásztói plébános 2006-os püspöki kinevezésekor vele tartott és a váci székesegyházba került karkáplánnak, amelyhez Kosd és Vácduka filiák is hozzátartoztak. Ezen időszak alatt (2006-2008-ig) megbízást kapott a váci Karolina Katolikus Általános Iskola lelkivezetői teendőinek ellátására, valamint tanított az Egyházmegyei Kántorképzőben.

2008. augusztus 1-jén került első önálló szolgálati helyére, Bujákra, amelyhez akkor: Szarvasgede, Kisbágyon, Szirák és Bér filiák tartoztak. 2010. augusztus elsejével bízták meg a palotási plébánia ellátásával is. Ma is ezek a Nógrád megyei települések alkotják a bujái lelkipásztori körzetet.

MÁTÉ LÁSZLÓNÉ népművelő, tanár, informatikus könyvtáros, könyvtárostanáer. Az NMI Művelődési Intézet Nógrád Megyei Irodájának módszertani referense, a Nógrád Megyei Népművelők Egyesületének vezetőségi tagja, a Magyar Népművelők Egyesülete emléklapoktjének birtokosa. Kerekes László-díjas népművelő.